

Täysistunto

Torstai 10.2.2022 klo 15.59—18.53

7. Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle: Finanssipolitiikan valvonnan raportti 2021

Kertomus K 22/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään tarkastusvaliokuntaan

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.29 **Esko Kiviranta kesk:** Arvoisa puhemies! Julkinen talous nousi koronakriisin aiheuttamasta kuopasta hieman ennakoitua nopeammin. Talouskehitys on aina ollut vahvaa poikkeuksellisten tapahtumien, kuten nyt pandemian, jälkeen. Sinänsä siis taloushistoria toisti itseään.

Julkisen velan suhde bruttokansantuotteeseen on kasvanut Suomessa koronapandemian aikana huomattavasti, mutta EU-vertailussa kuitenkin maltillisesti. Suuri velanotto vuosina 2020 ja 2021 on toteutunut nollakorolla, eikä vain nollakorolla vaan jopa negatiivisella korolla, mikä on tukenut julkista taloutta. Nyt on ilmassa merkkejä siitä, että pitkään jatkunut nollakorkojen aikakausi saattaa olla päättymässä.

Suomen suhdannekuvassa tapahtui romahdus koronapandemian myötä keväällä 2020. Tämänhetkisillä tiedoilla suhdannekuva näytti kääntyneen positiiviseksi vuoden 2021 toisella neljänneksellä — ja näin siis kävi. VTV:n finanssipolitiikan valvonnan suhdanneindikaattorin mukaan viime vuoden talouden toipuminen oli melkein yhtä voimakas kuin edellisen vuoden romahdus. Suhdanneindikaattorin ennusteen perusteella korkein suhdannehuippu näyttää olevan jo takana, mutta talous toimii edelleen korkealla tasolla.

Arvoisa puhemies! Hallituksen politiikka on ollut johdonmukaista, ja se on hankalassa tilanteessa onnistunut kaivamaan Suomea ylös kuopasta. Pitkän aikavälin rakenteellisia ongelmia ei kuitenkaan ole pystytty korjaamaan, joten tarvitaan päättäväisiä ja tehokkaita toimia edelleen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

18.31 **Heikki Autto kok:** Arvoisa puhemies! Finanssipolitiikan valvonnan raportissa olisi todella monia eri näkökulmia, joista olisi syytä vakavasti keskustella, ja toivottavasti tarkastusvaliokunta tekee todella perusteellista työtä tämän asian äärellä. Mietin sitä, olisiko

Pöytäkirjan asiakohta PTK 7/2022 vp

myös eri valiokunnilla syytä tähän lausua, koska kyllähän tällä hetkellä raju velkaantuminen valtion osalta uhkaa suomalaista hyvinvointiyhteiskuntaa ja sen tulevaisuutta, ja tässä mielessä tässä ei ole kyse ainoastaan valvonnasta ja raportoinnista, vaan ihan oikeasti siitä, miten rakennamme maallemme menestystä tulevana vuosina ja vuosikymmeninä.

Arvoisa puhemies! Haluan lyhyesti puhua tästä raportin osiosta, joka käsittelee finanssipolitiikan EU-sääntöjä. Tietenkään emme tiedä, mitä tuleman pitää, mutta Suomen olisi nyt kyllä todella syytä olla hereillä näissä keskusteluissa, joita Euroopan tasolla käydään. Vuosi sittenhän Suomenkin eduskunnassa käsiteltiin niin sanottua ”EU:n omien varojen päätöstä”, ja itse tuolloin vastustin sitä ratkaisua. Yksi keskeinen syy, miksi vastustin, oli se, että tämä on täysin väärään aikaan tehtyä elvyttämistä, kun elvytysrahaa kaadetaan satoja miljardeja talouteen, joka on muutenkin ylikuumenemassa ja jossa nähdään huimaa inflaatiokehitystä — kovempaa inflaatiota kuin euron historiassa kertaakaan. Eli tässä mielessä on syytä olla hereillä sen suhteen, ettei Euroopan tasolta nyt sitten tule esityksiä, jotka olisivat vastoin tuolloin vuosi sitten eduskunnan tuohon päätökseen liittämiä ponsia.

Ne valtiovarainvaliokunnassa mietintöön muotoillut ponnet ja eduskunnan laajalla enemmistöllä hyväksymät ponnet olivat kyllä hyviä, ja siinä mielessä maan hallituksen pitäisi nyt aktiivisesti näitä olla edistämässä eurooppalaisissa keskusteluissa. Niin hyvä kuin se valtiovarainvaliokunnan mietintö tosiaan tältä ponsiosaltaan onkin, niin en usko, että Italiassa Draghi tai Ranskassa Macron pitävät niitä nyt varsinaisesti huoneentaulunaan, vaan kyllä Suomen täytyy itse huolehtia siitä, että EU-pöydissä varmistetaan, että EU:sta ei kehity sellaista epäsymmetristen tulonsiirtojen unionia, joka ohjaisi maanosamme vääränlaiseen resurssiallokaatioon ja sitä kautta kohti pysyvää talouden taantumista. Toivon, että tarkastusvaliokunta kiinnittää tähän erityistä huomiota ja tuo sitten tymäkän mietinnön tänne koko eduskunnan hyväksyttäväksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

18.34 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Kuten äskeinen edustaja Auton puheenvuoro osoitti, tässä raportissa olisi todella laajan keskustelun aineksia, mutta itse keskityn omalta osaltani myös tähän yksityiskohtaan, että tästä koronakuopasta noususta, kun talous nousee sieltä taantumasta, mikä silloin koronan myötä syntyi, ei pidä luoda sellaista mielikuvaa, että olisimme jossain pysyvässä talouskasvun tilanteessa, koska kasvu johtuu osittain siitä, että patoutunut kysyntä purkaantuu, mutta valitettavasti se johtuu osaltaan myöskin siitä, että julkinen tukiraha ja tämä EU:n elvytyspaketin raha, jota Suomi toki saa takaisin paljon vähemmän kuin mitä sinne maksaa, tulee nyt käyttöön talouteen tiettyihin investointeihin. Sen takia ei pidä kuvitella, että tämä olisi jokin pysyvä tila ja tämä olisi talouskasvua, vaan tämä on tavallaan epätervettä julkisen rahan pumpppaamista talouden elvyttämiseen, ja jossain vaiheessa tästä asiasta tullaan maksamaan lasku.

Ylipäättänsä siihen, että keinoitekoista rahaa pumpataan talouteen ja luodaan tällaista kuplaa, sisältyy riski todella suuresta romahduksesta pidemmällä aikavälillä, ja nämä riskit tulisi Suomen eduskunnan myöskin huomioida omassa tulevaisuudensuunnittelussaan ja kansakunnan ohjaamisessa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 7/2022 vp

18.36 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tämä Valtiontalouden tarkastusviraston raportti finanssivalvonnasta keskittyy ennen kaikkea tähän korona-kauteen, ja siinä tehdyt huomiot kylläkin ovat merkittäviä. Tärkein huomio siinä on se, että hallitus on suoriutunut erinomaisesti tästä kaudesta talouspolitiikaltaan ja erityisesti finanssipolitiikaltaan. Kyllä, siinä huomioidaan, että julkinen velka on kiihtynyt, mutta siinä huomioidaan samanaikaisesti myöskin se, että Suomessa julkisen velan kiihtyminen on ollut alhaisempaa kuin EU-alueella keskimäärin. Siinä mielessä, kun edustaja Autto täällä toi esille, että tällä velkaantumisella on rajansa, niin tässä suhteessa sillä on se rajansa, ja keskeisin raja on tietenkin se, että Suomi ei ainakaan velkaannu enemmän kuin kilpailijamaat unionin piirissä keskimäärin, ja näin juuri on tapahtunutkin. Tässä suhteessa tämä raportti kiittää hallituksen toimenpiteitä, sen lisäksi, että tämä korona on muutenkin hoidettu noin terveydellispoliittisesti erinomaisesti — poikkeuksellisen erinomaisesti, kun vertaamme kansainvälisesti.

Sitten kun tässä raportissa pohditaan seikkoja, joista on kritiikkiä, niin se keskeisin kritiikki liittyy siihen, että nämä kehykset ovat rikkoutuneet, ja Valtiontalouden tarkastusvirasto varoittaa siitä, että näitä kehyksiä pitäisi pyrkiä kunnioittamaan, jotta jatkuvuutta ja ennustettavuutta olisi talouspolitiikassa. Mutta tässä yhteydessä on kyllä hyvä keskusteluttaa myöskin se — ja sen takia tämä teema on aika iso — missä määrin nämä kehykset itse asiassa ovat terveen talouden, työllistävän talouden, talouskasvua luovan talouden esteenä. Meillä on olemassa ero — ja tämä on ehkä henkilökohtaista pohdiskelua enemmän kuin muuta — velkaantumisessa, joka suuntautuu tulevaisuuden investointeihin, jotka antavat elinvoimaa taloudelle, työllisyyttä ja kasvua, verrattuna siihen velkaantumiseen, joka menee ihan kulutukseen. Tämän eron täytyisi näkyä näissä kehysratkaisuissa myöskin jatkossa, ja minusta on tervettä, että tässä joudutaan pohtimaan myöskin näiden kehysten finanssipoliittista merkitystä noin laajemmin kuin miten sitä on tähän mennessä tehty.

Arvoisa puhemies! Tässä avautuu myöskin silloin kysymys näistä Euroopan unionin kasvu- ja vakaussopimuksista, jotka on tehty ja joissa on nämä kuuluisat rajat: julkinen velka 60 prosenttia kansantuotteesta ja budjettialijäämä 3 prosenttia, ja nämä kriteeritän aikaisemmassa vaiheessa vain kolme unionin maata pystyi täyttämään: Viro, Luxemburg ja Suomi. Nyt nämä rajat ovat jossain määrin jo vanhentuneet. Kaiken kaikkiaan unionin piirissäkin joudutaan miettimään harjoitettavan talouspolitiikan luonne, ja siinä suhteessa tämä keskustelu on tosi laava ja iso, ja on syytä siihen varautua, [Puhemies koputtaa] mutta on pidettävä lähtökohtana se, että talous on väline — hyvinvointi on päämäärä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Pauli Kiuru, olkaa hyvä.

18.39 Pauli Kiuru kok: Arvoisa puhemies! Kiitos saatesanoista tarkastusvaliokuntaan. Otamme ne huomioon.

Viime vuonna, kun asiaa käsiteltiin valiokunnassa, muistikuvani mukaan vahva viesti oli se, että elvytys oli tässä koronatilanteessa tarpeen ja siinä suhteessa oikeansuuntaista. Mutta niin kuin edustaja Kiljunenkin sanoi, velkaantumisella on rajansa. Korot ovat tällä hetkellä alhaalla, ja talousarviokirjamme mukaan valtio maksaa koroista harvinaisen vähän, vaikka velkavuori on koko ajan kasvanut. Korkomenot ovat 500—600 miljoonan välissä, mutta koron ei tarvitse paljoa nousta, kun mennään jo heittämällä yli miljardin ja pitkällekin yli miljardin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 7/2022 vp

Sitten rahankäyttöön: No, tietysti elvytys ja työllisyys ovat koronatilanteessa tärkeitä, mutta sitten on kehykset ja tulevaisuus. Tähän tilanteeseen ei ikään kuin pidä jumittua. Siitä pitää päästä irti, että ei synny ikään kuin pysyvää käytäntöä. Ja niin kuin tässä nyt on tullut esille, on erotettava toisistaan tulevaisuusinvestoinnit ja normaaliin päivittäiseen tai vuosittaiseen kulutukseen menevät rahat. Nyt meillä on ollut vähän sitä suuntausta, että hankkeita jos toisiakin ruvetaan kutsumaan tulevaisuusinvestoinneiksi. Tietysti laajasti ajatellen ainahan se, että oppilaita opetetaan ja teitä rakennetaan, on tulevaisuuteen tapahtuva rahankäyttömuoto, mutta eivät ne siinä mielessä ole tulevaisuusinvestointeja kuin ekonomistit ajattelevat tulevaisuusinvestoinnit tai miten yrityksissä ajatellaan investoinnit, joista tehdään sitten poistoja.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

18.41 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Vielä aivan lyhyesti:

Näistä finanssipolitiikan EU-säännöistä pitää kantaa huolta erityisesti siksi, että EU on meille suomalaisille niin valtavan tärkeä. Olemme pieni avotalous, ja meille Euroopan unioni on pystynyt luomaan markkinan omalla maanosallamme mutta myöskin sitten taas vahvan viiteryhmän, jossa toimia koko maailmanmarkkinoilla, ja se on eittämättä tuonut Suomelle paljon menestystä. Siksi on todella tärkeää, että EU kykenee näitä sääntöjään uudistamaan tavalla, joka luo legitimizeettia unionille, joka luo meille kilpailukykyisen talouden, kun esimerkiksi erittäin dynaaminen Yhdysvallat tai valtavan suuri ja edelleen kasvava Kiina haastavat meitä maailmanmarkkinoilla. Tässä mielessä on tärkeää, että nämä viime kesänä Suomen eduskunnassa hyväksymät ponnet sellaisesta terveen maalaisjärjen finanssipolitiikasta saataisiin mahdollisimman hyvin myöskin EU:n tulevaisuuden tavoitteiksi.

Tosiaan kannan suurta huolta siitä, että näillä erilaisilla tukipakettiratkaisuilla — käytetäänpä niistä mitä nimeä tahansa, esimerkiksi vaikkapa ilmastoratkaisujen sosiaalirahastoa tai mitä hyvänsä — resursseja siirretään tehokkaammista talouksista vähemmän tehokkaisiin. Tämä on meidän maanosamme kilpailukykyyn kannalta mutta myös esimerkiksi ympäristön kannalta yksiselitteisesti huono asia, ja sen vuoksi lepsua, huonoa finanssipolitiikkaa ei pitäisi naamioda esimerkiksi tällaisten ympäristökriteerien verhon taakse, vaan se raha, mitä velaksi otetaan, on velkaa, sitä pitää velaksi kutsuman, ja jos velkaantumisesta huolta kannetaan, niin kaiken pitää siellä näkyä riippumatta siitä, onko se käytetty investointina joihinkin tällaisiin niin sanottuihin ympäristöinvestointeihin tai johonkin muuhun, sinänsä tärkeään menoon varmasti.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

18.44 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Edelliset puheenvuorot olivat sen verran ansiokkaita nimenomaan tähän investoinnin käsitteeseen liittyen, että niistä vielä muutaman sanan halusin sanoa. On näin juuri kuin edustaja Kiuru ja Autto sanoivat — julkinen investointi on eri asia kuin yksityinen investointi, ja omasta mielestäni on vähän väärin puhua näistä termeistä sekaisin. Sehän, että tehdään vaikka julkinen investointi, rakennetaan koulu, tarkoittaa sitä, että voidaan tuottaa yhteiskunnalle peruspalvelua, joka tietysti tarvitaan sinne, mutta ei se ole samanlainen investointi kuin yrityksellä, joka investoi johonkin, joka

Pöytäkirjan asiakohta PTK 7/2022 vp

tuottaa sille yritykselle liikevoittoa, siitä tehdään poistoja. Eli ei näistä investoinneista pitäisi puhua yhteismitallisina.

Vielä tuosta Euroopan unionista haluan huomauttaa sellaisen asian, että pitkällä aikavälillä esimerkiksi Suomen kansan varallisuus on kehittynyt koko 2000-luvun huonommin kuin euron ja EU:n ulkopuolelle jääneissä verrokki-Pohjoismaissa, joten ei sekään mikään autuaaksi tekevä asia ole.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin tarkastusvaliokuntaan.